

Evaluatie van het plaatsingssysteem

De centrale loting en matching van de Amsterdamse
Kernprocedure 2017

In opdracht van:

Vereniging OSVO

Project:

2017.056

Publicatienummer:

2017.056-1712

Datum:

Utrecht, 31 juli 2017

Auteurs:

Leonique Korlaar
Tessa Groot Beumer
Jessica Steur

Inhoudsopgave

1	Introductie	5
1.1	Achtergrond: de overstap van het PO naar het VO	5
1.2	Tevredenheidsonderzoek: doelstelling en aanpak.....	6
1.3	Leeswijzer	7
2	Procedure loting en matching 2017	9
2.1	Opzet centrale loting en matching 2017.....	9
2.2	Uitkomsten centrale loting & matching 2017	11
3	Resultaten tevredenheidsonderzoek	13
3.1	Informatiemiddelen.....	13
3.2	Open dagen	16
3.3	Voorlichting over centrale loting en matching	18
3.4	Opstellen voorkeurslijst	21
3.5	Oordeel opzet & uitvoering loting en matching.....	23
3.6	Tevredenheid met de plaatsing.....	26
3.7	Oordeel helpdesks en informatiekanalen	28
3.8	Inspraak kinderen.....	30
4	Conclusies en aanbevelingen	31
4.1	Conclusies	31
4.2	Aanbevelingen.....	33
Bijlage 1.	Respons Enquête	35
Bijlage 2.	Interviewrespondenten	39

1 Introductie

In opdracht van de vereniging OSVO onderzocht Dialogic de tevredenheid van betrokkenen met de Amsterdamse centrale loting en matching, een onderdeel van de Amsterdamse Kernprocedure 2017. In de Kernprocedure staan afspraken genoteerd tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs in samenspraak met de gemeente Amsterdam over de overstap van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs. In dit hoofdstuk schetsen we kort de achtergrond van deze evaluatie (paragraaf 1.1), alsook het doel van het onderzoek en de onderzoeksaanpak (paragraaf 1.2). Tot slot bevat dit hoofdstuk een korte leeswijzer (paragraaf 1.3).

1.1 Achtergrond: de overstap van het PO naar het VO

Jaarlijks maken in Amsterdam circa 8.000 leerlingen de overstap van het primair onderwijs (PO) naar het voortgezet onderwijs (VO). De Amsterdamse schoolbesturen van het primair onderwijs (BBO) en het voorgezet onderwijs (OSVO) maken elk jaar afspraken over de procedure van deze overstap. De gezamenlijke schoolbesturen hebben deze Kernprocedure afgestemd met de gemeente Amsterdam. In de Kernprocedure staan onder andere deze afspraken beschreven.¹

De Kernprocedure omvat vier doelstellingen:

1. Zo goed mogelijke advisering van de basisschool
2. Kwalitatief hoogwaardige behandeling van de aanmelding door de VO-school
3. Transparante procedure van schoolkeuze, aanmelding en plaatsing
4. Verzameling van gegevens rondom de schoolkeuze

Centrale loting en matching

In Amsterdam hebben diverse VO-scholen te maken met overaanmeldingen, wat betekende dat jaarlijks ongeveer 12,5% van de leerlingen niet op hun *eerste voorkeur* geplaatst kunnen worden. Om tegemoet te komen aan onvrede die hiermee gepaard gaat, is sinds het schooljaar 2014-2015 een systeem van centrale loting en matching van kracht om leerlingen te plaatsen. Dit systeem van loting en matching is niet zozeer een oplossing voor de mismatch in schoolvoorkeur (dat is vooral een kwestie van vraag en aanbod), maar wel een zorgvuldige methode om tot plaatsing te komen.

De afgelopen jaren werden er diverse systemen gebruik om leerlingen te plaatsen op VO-scholen. Hieronder lichten we de verschillende systemen kort toe. Voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen wij naar het rapport 'Schoolkeuze Voortgezet Onderwijs in Amsterdam: Verslag van een Simulatiestudie' gepubliceerd op de website van het OSVO.²

¹ Kernprocedure Overstap PO-VO Amsterdam 2017. Zie: https://www.swvadam.nl/uploads/Kernprocedure_2017.pdf

² Gautier, P., Haan, M. de, Klaauw, B. van der & Oosterbeek, H (2014). 'Schoolkeuze Voortgezet onderwijs in Amsterdam: Verslag van een Simulatiestudie'. Zie: <http://www.verenigingosvo.nl/wp-content/uploads/2014/04/RapportSimulaties.pdf>

Tot 2014 werd er in Amsterdam het **Boston-systeem** gehanteerd. In het Boston-systeem melden leerlingen zich in de eerste ronde aan voor één VO-school. Wanneer VO-scholen meer aanmeldingen krijgen dan dat er plek is, worden leerlingen uitgeloot. Vervolgens moeten leerlingen die in de eerste ronde zijn uitgeloot op zoek naar een VO-school die nog plek heeft. Zij melden zich opnieuw aan. Indien er wederom te weinig plaatsen zijn, wordt er opnieuw geloot. Dit gaat zo door totdat iedereen geplaatst is.

In 2015 werd overgestapt op een andere systematiek: het **deferred acceptance** systeem met **één lotnummer per VO-school** (DA-MTB). Een belangrijke overweging om over te stappen op dit systeem was de wens om het strategisch kiezen uit te bannen. In dit systeem moesten leerlingen een voorkeurslijst van VO-scholen opgeven en kregen zij een *afzonderlijk lotnummer per VO-school* op deze lijst. Op deze manier wordt geprobeerd om zo veel mogelijk leerlingen hoog op de voorkeurslijst te plaatsen. In dit systeem bleek de verdeling van leerlingen over VO-scholen echter niet efficiënt. Dat wil zeggen: leerlingen zouden door te ruilen van VO-school beiden op een VO-school terecht kunnen komen die hoger op hun voorkeurslijst staat. Dit zorgde voor grote onvrede onder ouders.

In 2016 werd daarom overgestapt op het **deferred acceptance** systeem met **één lotnummer voor alle scholen** (DA-STB). Bij dit systeem krijgt elke leerling één lotnummer dat voor de loting op alle VO-scholen hetzelfde is. Op volgorde van het lotnummer wordt eerst nagegaan of de VO-school die als eerste voorkeur is aangedragen nog plaats heeft. Wanneer deze VO-school geen plaats heeft, wordt er gekeken naar de tweede voorkeur, enzovoort. Wanneer de betreffende leerling geplaatst is, gaat het systeem door met het volgende lotnummer totdat elke leerling een VO-school toegewezen heeft gekregen.³

Dit jaar is, net als in 2016, het deferred acceptance systeem met één lotnummer voor alle scholen gehanteerd (zie de tekstbox hierboven). Het uitgangspunt van dit systeem is dat meer leerlingen op hun eerste voorkeur worden geplaatst (het opgeven van de echte voorkeuren loont) en de allocatie van leerlingen stabiel is dan bij DA-MTB.

1.2 Tevredenheidsonderzoek: doelstelling en aanpak

In navolging van vorig jaar (2016) is er ook dit jaar door Dialogic een tevredenheidsmeting uitgevoerd onder ouders, leerlingen en betrokkenen uit het PO en het VO. Bij dit tevredenheidsonderzoek ligt de nadruk op de uitvoering van de procedure en de tevredenheid van betrokkenen met het plaatsingsstelsel. De centrale onderzoeksvraag kan als volgt worden geformuleerd:

In welke mate zijn de partijen die betrokken zijn bij de centrale loting en matching tevreden met het systeem (en de uitkomsten ervan) en welke mogelijke verbeterpunten ten aanzien van het systeem kunnen worden aangedragen?

Om bovenstaande vraag te beantwoorden, is ten eerste gebruik gemaakt van een online enquête onder leerlingen uit groep 8, hun ouders en vertegenwoordigers vanuit het PO en het VO. Bijlage 1 geeft een overzicht van de respons, incl. enkele achtergrondgegevens per doelgroep.

Daarnaast hebben er diepte-interviews plaatsgevonden met enkele ouders, leerlingen en vertegenwoordigers vanuit het PO en VO. Zie bijlage 2 voor een overzicht van de interviewrespondenten.

³ In zeer uitzonderlijke gevallen kan het voorkomen dat de leerling niet geplaatst wordt, omdat het op alle scholen op zijn of haar voorkeurslijst wordt uitgeloot. Dit is veelal het gevolg van (te) korte voorkeurslijsten.

1.3 Leeswijzer

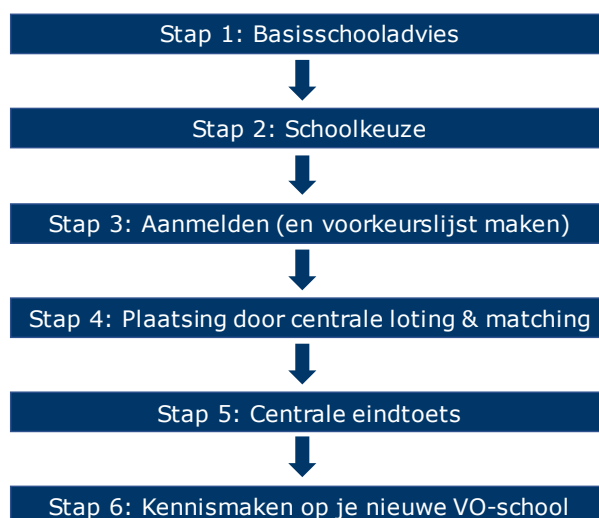
In het volgende hoofdstuk staan we nader stil bij de manier waarop in 2017 het plaatsings-systeem is vormgegeven. Vervolgens bespreken we in hoofdstuk 3 de belangrijkste resultaten ten aanzien van het tevredenheidsonderzoek. De resultaten worden per onderwerp getoond en waar zinvol uitgesplitst naar de mening van ouders, leerlingen en PO- en VO-scholen. Het omvat daarbij zowel de resultaten uit de online enquête alsook de aanvullende interviews. Tot slot vatten we in hoofdstuk 4 de belangrijkste resultaten kort samen en presenteren we enkele aanbevelingen.

2 Procedure loting en matching 2017

Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven, werd in het schooljaar 2017 gebruik gemaakt van het DA-systeem met één lotnummer voor alle scholen. Rond dit plaatsingssysteem kunnen een aantal stappen worden onderscheiden. Deze stappen bespreken we in paragraaf 2.1. Vervolgens presenteren we paragraaf 2.2 enkele kerncijfers m.b.t. de plaatsing dit jaar.

2.1 Opzet centrale loting en matching 2017

Onderstaande figuur geeft een schematisch overzicht van de verschillende stappen binnen de centrale loting en matching. Hieronder lichten we de stappen kort toe.

Figuur 1. Procedure centrale loting en matching 2017. Bron: voschoolkeuze020.nl

Stap 1: Basisschooladvies

Aan het begin van het kalenderjaar ontvangen de leerlingen uit groep 8 een basisschooladvies.⁴ Dit advies wordt door de PO-school ingevoerd in het elektronisch loket kernprocedure en keuzegids (kortweg ELKK). ELKK ondersteunt de uitwisseling van informatie over leerlingen tussen PO- en VO-scholen.

Stap 2: Schoolkeuze

Op basis van het basisschooladvies kunnen ouders en leerlingen zich oriënteren op bijpassende VO-scholen, bijvoorbeeld door het doornemen van de Amsterdamse Keuzegids en andere informatiekanalen en het bezoeken van open dagen.

Stap 3: Aanmelden (en voorkeurslijst maken)

Na de oriëntatiefase stellen de leerlingen uit groep 8 een voorkeurslijst op, waarin zij VO-scholen of *profielklassen* van VO-scholen⁵ plaatsen op volgorde van hun voorkeur.

⁴ Dit jaar was dat in Amsterdam uiterlijk op 3 februari 2017.

⁵ VO-scholen hebben de mogelijkheid *profielklassen* te onderscheiden op de keuzelijst, zoals een sport, kunst-, of muziekklas of tweetalig onderwijs. Dit maakt het mogelijk voor leerlingen om dezelfde VO-school meerdere keren op hun voorkeurslijst te zetten door middel van de verschillende profielklassen.

Sommige leerlingen kunnen daarbij gebruik maken van *voorrangsregels*. De meest gebruikte voorrangsregel is die op basis van onderwijsmethode (bijvoorbeeld Montessori, Dalton of vrije school). De voorrangsregels voor broertjes en/of zusjes van zittende leerlingen en voor kinderen van personeelsleden worden vanaf dit schooljaar afgebouwd. Leerlingen die recht hebben op voorrang kunnen hier enkel gebruik van maken door de VO-school of profielklas van een VO-school waar ze voorrang op hebben op de eerste plek van hun voorkeurslijst te plaatsen.⁶

Nadat leerlingen hun voorkeurslijst hebben vastgesteld, moeten ze zich aanmelden bij een VO-school. Dit is altijd de VO-school van de eerste voorkeur. Deze VO-school voert vervolgens de voorkeurslijst in het centrale matchings- en plaatsingssysteem (MEPS) in, waar zowel ouders, PO-scholen en VO-scholen toegang hebben tot voor hen bedoelde pagina's. Ouders controleren en ondertekenen de ingevoerde gegevens tijdens de aanmelding.

Ook leerlingen van buiten de gemeente Amsterdam die naar een VO-school in Amsterdam willen, mogen meedoen aan de centrale loting en matching.

Stap 4: Plaatsing door centrale loting & matching

De uitkomst van de centrale loting en matching wordt centraal bekend gemaakt via MEPS.⁷ Ouders krijgen inlogcodes toegestuurd waarmee ze kunnen inloggen in het persoonlijke ouderportaal. Op die manier kunnen alle leerlingen tegelijkertijd zien op welke VO-school ze geplaatst zijn. PO-scholen kunnen eveneens vanaf dat moment zien waar hun leerlingen zijn geplaatst.

Het DA-systeem werkt zo dat voor de VO-scholen die overaanmeldingen krijgen een reservelijst wordt aangemaakt. Alle leerlingen die niet op een VO-school van hun voorkeur geplaatst kunnen worden, worden op volgorde van hetzelfde lotnummer op de reservelijst geplaatst van die VO-school of de profielklas van die VO-school. In het geval er een plek beschikbaar zou komen, kan de leerling bovenaan de reservelijst worden benaderd.

Het kan voorkomen dat leerlingen niet geplaatst kunnen worden in de eerste ronde. PO-scholen hebben dan als taak om deze leerlingen (en hun ouders) te voorzien van een nieuw aanmeldformulier en een overzicht van scholen die nog plek hebben. Vervolgens krijgen de niet-geplaatste leerlingen de gelegenheid om zich aan te melden op de nieuwe VO-school van eerste voorkeur met hun voorkeurslijst van VO-scholen die nog plek hebben.⁸

Stap 5: Centrale eindtoets

Na afname van de centrale eindtoets die in april plaats vindt, kunnen er heroverwegingen plaatsvinden. Heroverweging vindt uitsluitend plaats wanneer het resultaat op de eindtoets hoger uitvalt dan verwacht. Als de uitslag van de centrale eindtoets hoger uitvalt dan het eerder door de PO-school gegeven advies, is de PO-school verplicht dit advies te heroverwegen en eventueel bij te stellen. Met een bijgesteld basisschooladvies is het soms mogelijk

Om toegelaten te worden tot een profielklas kunnen VO-scholen aanvullende eisen stellen; dit verschilt per VO-school. Leerlingen mogen pas na de loting getoetst worden op deze aanvullende eisen.

⁶ De leerlingen met voorrang worden in het algoritme op volgorde van lotnummer als eerst geplaatst op de VO-school van hun eerste voorkeur. Het kan voorkomen dat er onder voorrangsl leerlingen alsnog moet worden geloot.

⁷ Dit jaar werd de definitieve plaatsing centraal bekend gemaakt op 5 april om 15.30 uur.

⁸ Dit jaar was dat mogelijk tot 11 april. Op 13 april konden de ouders wederom in het ouderportaal van MEPS zien op welke VO-school de leerling alsnog geplaatst is.

dat leerlingen onderwijs van een hoger niveau gaan volgen op dezelfde school waar ze geplaatst zijn of – als die school geen plek meer heeft of het niveau niet aanbiedt – nog voor een andere VO-school kiezen. Soms kiezen ouders en leerlingen er ook voor een bijgesteld advies niet op te volgen (bijvoorbeeld omdat ze niet naar een andere VO-school willen).

Wanneer er plekken vrijkomen op een VO-school hebben leerlingen die op de reservelijst staan voorrang ten opzichte van leerlingen die op basis van heroverweging op een andere VO-school geplaatst willen worden.

2.2 Uitkomsten centrale loting & matching 2017

De centrale loting en matching heeft dit jaar plaatsgevonden met 7.638 leerlingen waarvoor in totaal 10.528 plaatsen op 62 scholen beschikbaar waren.⁹

De leerlingen zijn dit jaar als volgt geplaatst:

- 6.516 leerlingen (85,3%) zijn geplaatst op hun eerste voorkeur;
- 7.464 leerlingen (97,7%) zijn geplaatst binnen de top 5 van hun keuze;
- 130 leerlingen (1,7%) zijn geplaatst op een school buiten hun top 5;
- 44 leerlingen (0,6%) konden niet geplaatst worden op een school van voorkeur. Van hen hadden 27 leerlingen een korte lijst van slechts enkele scholen gemaakt, waardoor het risico op uitloten erg groot was. In de zogeheten afrondingsfase kreeg deze laatste groep leerlingen gelegenheid om opnieuw een voorkeurslijst in te dienen. In deze afrondingsfase is iedereen op de (nieuwe) eerste voorkeur geplaatst.

⁹ Persbericht OSVO overstap po/vo 2017 Amsterdam 5 april 2017. <http://www.verenigingosvo.nl/wp-content/uploads/2015/10/PERSBERICHT-OSVO-5-APRIL-2017-website.pdf>

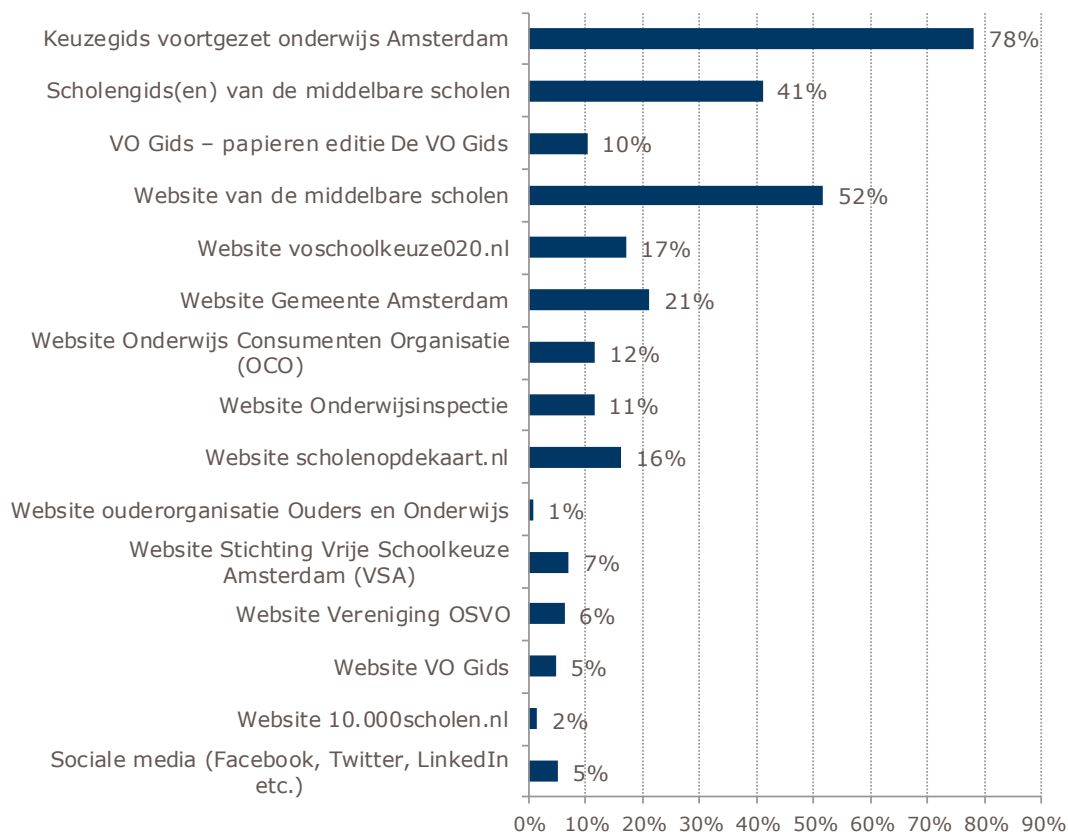
3 Resultaten tevredenheidsonderzoek

In dit hoofdstuk staan we stil bij de resultaten op de bevraging van leerlingen, ouders en scholen (PO en VO). Hierbij zijn zowel de resultaten van de online enquête als de interviews meegenomen. De resultaten zijn geclusterd rondom de verschillende stappen in het plaatsingssysteem.

3.1 Informatiemiddelen

3.1.1 Gebruik van informatiemiddelen door ouders en leerlingen

De Keuzegids voortgezet onderwijs Amsterdam (in het kort: Amsterdamse Keuzegids) blijkt het meest gebruikt te worden door ouders en kinderen om zich te oriënteren op het aanbod van VO-scholen. Ook in gesprekken met ouders en leerlingen wordt het belang van deze gids onderstreept. Ouders bladeren thuis gezamenlijk met hun kind de gids door en kinderen maken hierin aantekeningen. Ook in de klas wordt in veel gevallen klassikaal aandacht besteed aan de Keuzegids. Andere belangrijke informatiekanalen voor veel ouders en leerlingen blijken de gidsen en de websites van de VO-scholen zelf (zie Figuur 1).

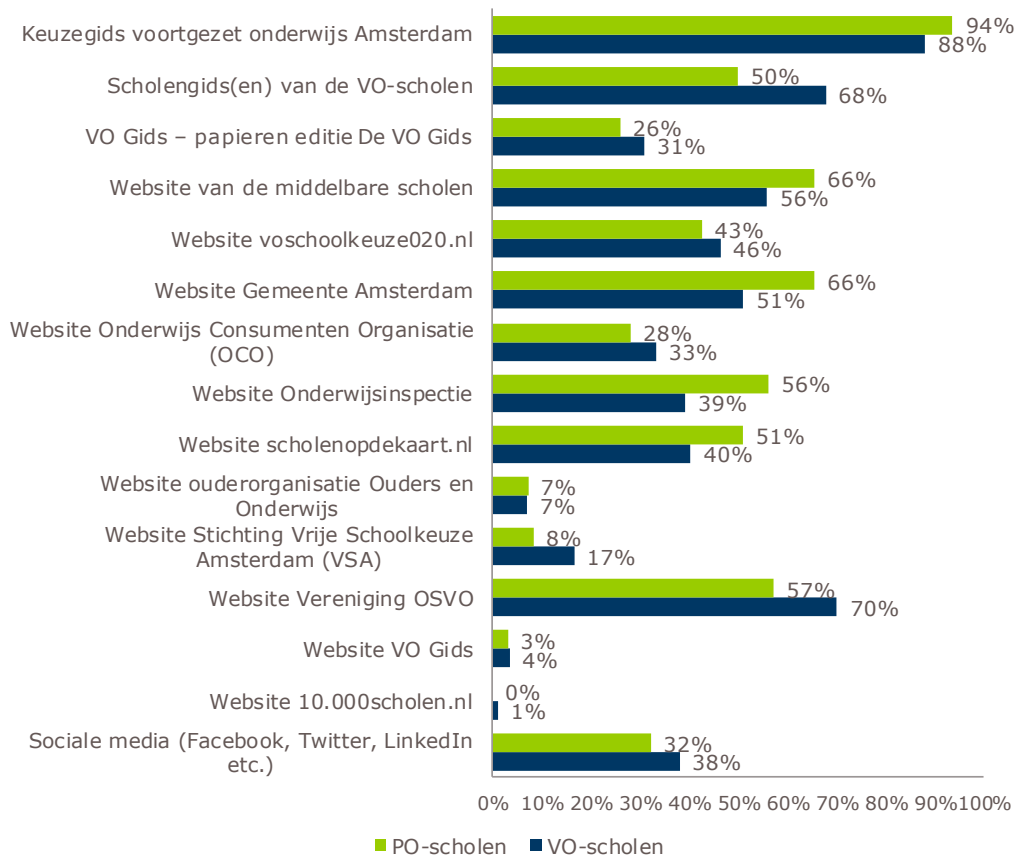

Figuur 2. Gebruik van informatiemiddelen (ouders n=2.018)

Daarnaast geven veel ouders aan informatie in te winnen bij vrienden/familie of andere ouders. Ook de open dagen worden veel genoemd als een belangrijke informatiebron (zie ook paragraaf 3.2), evenals informatie die vanuit de basisschool wordt gegeven (bijv. op informatieavonden).

3.1.2 Bekendheid van scholen met de informatiemiddelen

Aan zowel PO- als VO-scholen is gevraagd in hoeverre zij bekend zijn met de verschillende informatiemiddelen die beschikbaar zijn voor ouders en leerlingen (zie Figuur 3). De Amsterdamse Keuzegids blijkt het meest bekende informatiemiddel. Door leerkrachten uit groep 8 wordt deze Keuzegids dan ook veelal actief gebruikt in de voorlichting richting leerlingen (en hun ouders). Aanvullend informeren PO-scholen ouders door het organiseren van voorlichtingsavonden, het uitdelen/ophangen van posters en brochures van scholen en individuele gesprekken. Veel informatie wordt ook met leerlingen besproken in de klas. Soms komen ook oud-leerlingen hun ervaringen delen.

Figuur 3. Bekendheid met informatiemiddelen (PO-scholen n=96, VO-scholen n=84)

3.1.3 Oordeel ouders en scholen over kwaliteit en bruikbaarheid informatiemiddelen

Ouders en ook de scholen zijn over het algemeen te spreken over de kwaliteit en bruikbaarheid van de informatiemiddelen: de gemiddelde rapportcijfers variëren van een 6,0 (website 10.000scholen.nl) tot een 8,3 (Amsterdamse Keuzegids en de website van de individuele scholen).¹⁰ Toch zijn er in de enquête en in de gevoerde gesprekken enkele aandachtspunten meegegeven.

¹⁰ Zie bijlage I voor een gedetailleerd overzicht van de rapportcijfers per informatiemiddel.

Aandachtspunten vanuit ouders

- Met betrekking tot de Amsterdamse Keuzegids pleiten enkele ouders ervoor om de scholen te presenteren op volgorde van schoolniveau (eventueel per stadsdeel).¹¹ Ook hebben sommige ouders behoefte aan uitgebreidere informatie m.b.t. extra ondersteuning/passend onderwijs op de scholen. Enkele ouders zouden ook graag meer uitleg zien over de 'regels' van het systeem: o.a. de invloed van lotnummers, uitleg over profielklassen en voorrangsregels, reservelijsten en de (vervolg)procedure voor uitgelote kinderen. Een deel van de ouders geeft ook aan behoefte te hebben aan meer informatie over de verwachte resultaten van het systeem: wat is de kans (indicatie) om op bepaalde scholen te komen/uitgeloot te worden?
- Het maken van een eigen planning voor het bezoeken van de open dagen wordt als een hoop gepuzzel beschouwd (zeker als open dagen op dezelfde dag vallen). Ouders hebben behoefte aan een helder overzicht van de verschillende open dagen, waarbij je eenvoudig kan filteren (bijv. op schoolniveau, data).¹²
- Meerdere ouders geven aan dat het taalgebruik in diverse informatiekanaalen moeilijk te begrijpen is. In algemene zin geven ouders aan behoefte te hebben aan een online tool/website die hulp kan bieden bij het keuzeproces, bijvoorbeeld door reviews van ouders en leerlingen te verzamelen, of door het gebruik van een vergelijkingsmachine.
- Tot slot geven ouders aan dat de kwaliteit van de websites van de scholen sterk varieert. Veel websites bevatten volgens ouders verouderde informatie. Ook zou de informatie relevant voor ouders op sommige websites meer uitgebreid mogen worden (bijv. met objectieve cijfers over de kwaliteit van de school, specifieke kenmerken van de scholen zoals gemengde brugklassen, faciliteiten, visie en aanpak voor kinderen met ondersteuningsbehoeften, ouderbijdragen, etc.).

Aandachtspunten vanuit scholen

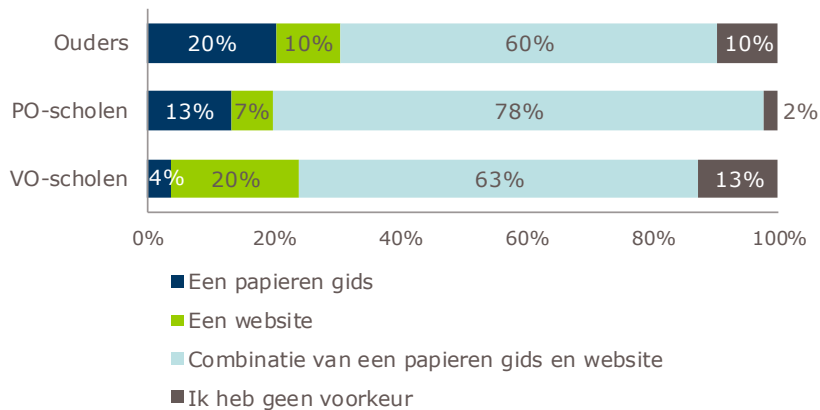
- Het taalgebruik wordt in sommige gevallen vrij complex gevonden, waardoor de informatie lang niet altijd toegankelijk is voor alle ouders. Diverse respondenten zouden daarbij graag zien dat de meest belangrijke informatie voor ouders in meerdere talen wordt aangeboden (bijvoorbeeld Engels, Turks en Marokkaans), om zo ook ouders van allochtone leerlingen goed te kunnen bereiken. Meer visueel materiaal kan mogelijk helpen om laagopgeleide ouders beter te bereiken.
- Een ander aandachtspunt is de vindbaarheid van alle informatie. Er is een veelheid aan informatiekanaalen en dit maakt het volgens diverse respondenten lastig om het overzicht te behouden. Soms is de geboden informatie ook erg generiek; informatie over klachtenprocedures en matching van zorgleerlingen is volgens sommige respondenten bijvoorbeeld moeilijker te vinden. Eén overzichtelijk portal zou fijn zijn.
- Tot slot geven enkele respondenten vanuit het PO aan dat de Keuzegids dit jaar erg laat beschikbaar kwam en er niet altijd voldoende gidsen werden geleverd. Tijdige en voldoende levering is belangrijk omdat de gidsen gebruikt worden in de eerste voorlichting richting leerlingen en hun ouders over de centrale loting en matching.

¹¹ Het filteren van scholen per niveau is wel mogelijk op de website van VOschoolkeuze020, maar voornamelijk wordt deze website nog beperkt gebruikt door ouders. Bovendien geven veel ouders en leerlingen de voorkeur aan een papieren gids.

¹² Op de website van het OCO wordt deze mogelijkheid geboden. Niet alle ouders lijken echter deze mogelijkheid te kennen.

3.1.4 Voorkeur voor vorm informatiemiddel: papier of digitaal

De meeste respondenten geven de voorkeur aan een combinatie van een papieren informatiegids en digitale informatiebronnen (zie Figuur 4). Een papieren gids wordt erg handig gevonden, omdat dit de mogelijkheid biedt om gezamenlijk er doorheen te bladeren (thuis en in de klas), aantekeningen te maken, etc. Bovendien zijn er nog steeds gezinnen thuis die niet over een computer beschikken en ook niet alle lokalen op de basisschool zijn uitgerust met meerdere computers (waardoor je niet gezamenlijk online door de gids kan gaan). De wens vanuit veel ouders en scholen is dan ook om de papieren gids te behouden en aanvullend online informatie aan te bieden.

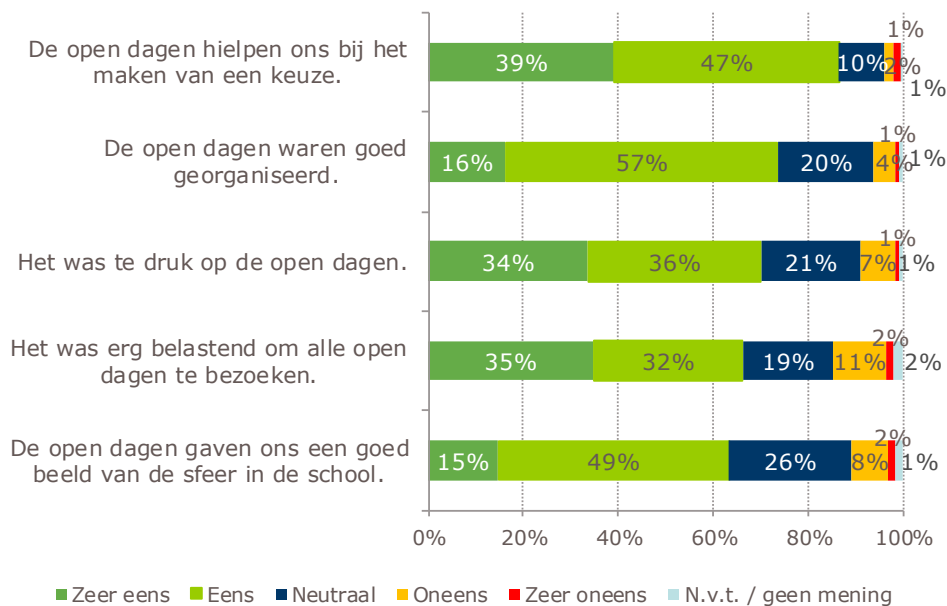

Figuur 4. Voorkeur vorm informatiemiddelen (ouders n=1993, PO-scholen n=91, VO-scholen n=79)

3.2 Open dagen

Zoals ook in paragraaf 3.1.1 vermeld, worden de open dagen door ouders en leerlingen erg belangrijk gevonden in de oriëntatiefase. De open dagen helpen namelijk om een goed beeld te krijgen van de sfeer en cultuur van de school. Veel leerlingen bezoeken met hun ouders dan ook een groot aantal van de scholen die zij op hun voorkeurslijst willen zetten (ongeveer 40% van hen heeft 10 of meer open dagen bezocht).¹³ Over het algemeen zijn ouders (en leerlingen) tevreden over de open dagen: ze zijn goed georganiseerd en helpen bij het maken van een keuze. De drukte op de open dagen wordt echter gezien als een belangrijk verbeterpunt door ouders. Ook wordt het door een groot aantal ouders belastend gevonden om alle open dagen te bezoeken (zie Figuur 5).

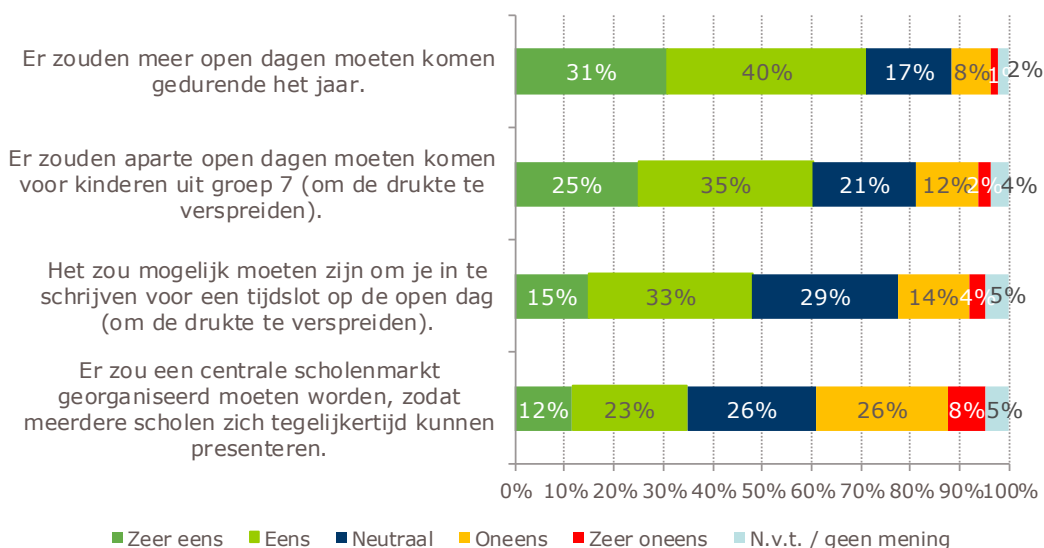
¹³ Dit zijn veelal havo/vwo-leerlingen die ook geadviseerd worden om een (extra) lange voorkeurslijst op te stellen. Het aantal bezoeken lijkt daarmee sterk samen te hangen met de lengte van de voorkeurslijst.

Figuur 5. Oordeel ouders over de open dagen (ouders n=1.921)

Alternatieven

Om de drukte op de open dagen te verminderen, zijn er verschillende scenario's denkbaar. Zo zouden er meerdere open dagen georganiseerd kunnen worden gedurende het jaar, zouden er aparte open dagen georganiseerd kunnen worden voor leerlingen uit groep 7 (die in toenemende mate al starten met het bezoeken van open dagen) of er zou gewerkt kunnen worden met tijdssloten. Zoals onderstaande figuur laat zien, zien de meeste ouders het meeste in het organiseren van meer open dagen. Daarnaast pleiten ouders voor een betere spreiding in de tijd (zodat de kans kleiner is dat scholen die hetzelfde onderwijsniveau aanbieden tegelijkertijd open dagen aanbieden, waardoor je moet kiezen naar welke open dag je gaat en/of je meerdere open dagen op een dag moet combineren).

Figuur 6. Oordeel ouders over de open dagen - alternatieven (ouders n=1.921)

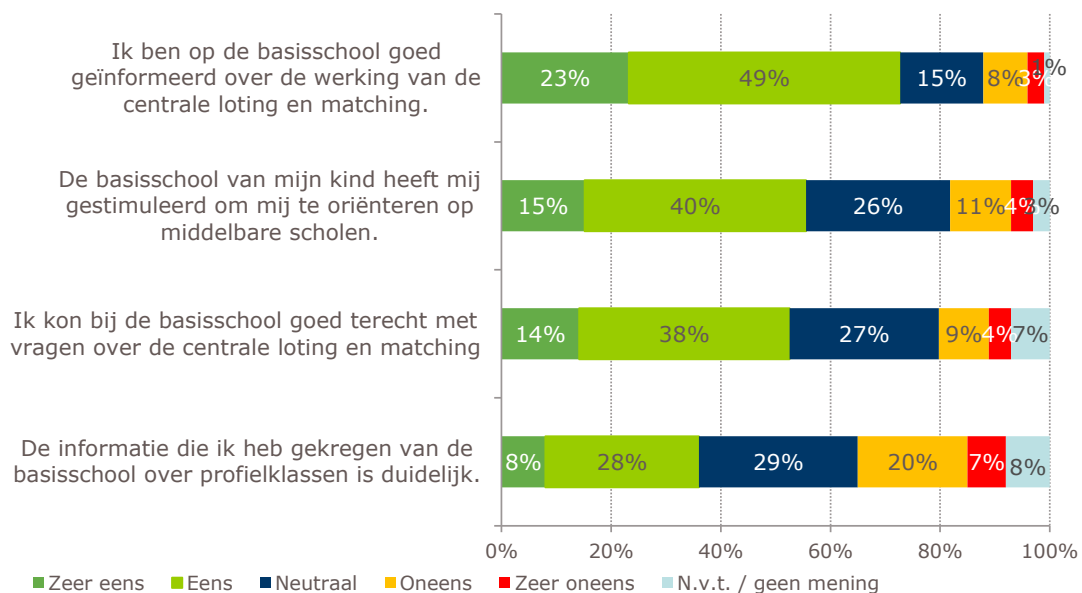
Ook interviewrespondenten vanuit scholen zien over het algemeen meer in het uitbreiden van het aantal momenten of het meer spreiden in de tijd dan bijv. werken met tijdsloten, etc. Dit gaat naar verwachting in de praktijk niet werken, aangezien het een extra drempel opwerpt voor ouders en leerlingen. Afstemming tussen VO-scholen is bij het uitbreiden van het aantal momenten wel van groot belang om ervoor te zorgen dat de open dagen elkaar niet 'in de weg zitten'.

Een scholenmarkt kan aanvullend georganiseerd worden, als eerste oriëntatie op de verschillende scholen. De scholenmarkt kan dan gebruikt worden voor pure informatieoverdracht, waardoor op open dagen een rondleiding volstaat. Daardoor kan het bezoeken van open dagen ingekort worden. Qua aantallen zal het waarschijnlijk niet tot minder drukte leiden, want leerlingen en ouders willen toch binnen kijken. Dan blijkt ook uit de antwoorden van leerlingen (en ouders): zij hechten veel belang aan het kunnen 'proeven van de sfeer'.

3.3 Voorlichting over centrale loting en matching

3.3.1 Oordeel van ouders over informatievoorziening

De basisschool speelt een belangrijke rol in de voorlichting van ouders over de procedure van centrale loting en matching. Over het algemeen zijn ouders van mening dat zij goed zijn geïnformeerd door de basisschool over de werking van de centrale loting en matching. Aandachtspunt is de informatievoorziening over profielklassen: 27% van de ouders vindt de informatie hierover niet duidelijk. Zo is het voor veel ouders onduidelijk wat de aanvullende eisen zijn (dit kan per school verschillen) en hoe hierop getoetst wordt. Ook is het niet altijd duidelijk voor ouders dat als je meerdere profielklassen van een school opgeeft, dit als één school gerekend wordt (en je dus een langere lijst dient op te stellen).

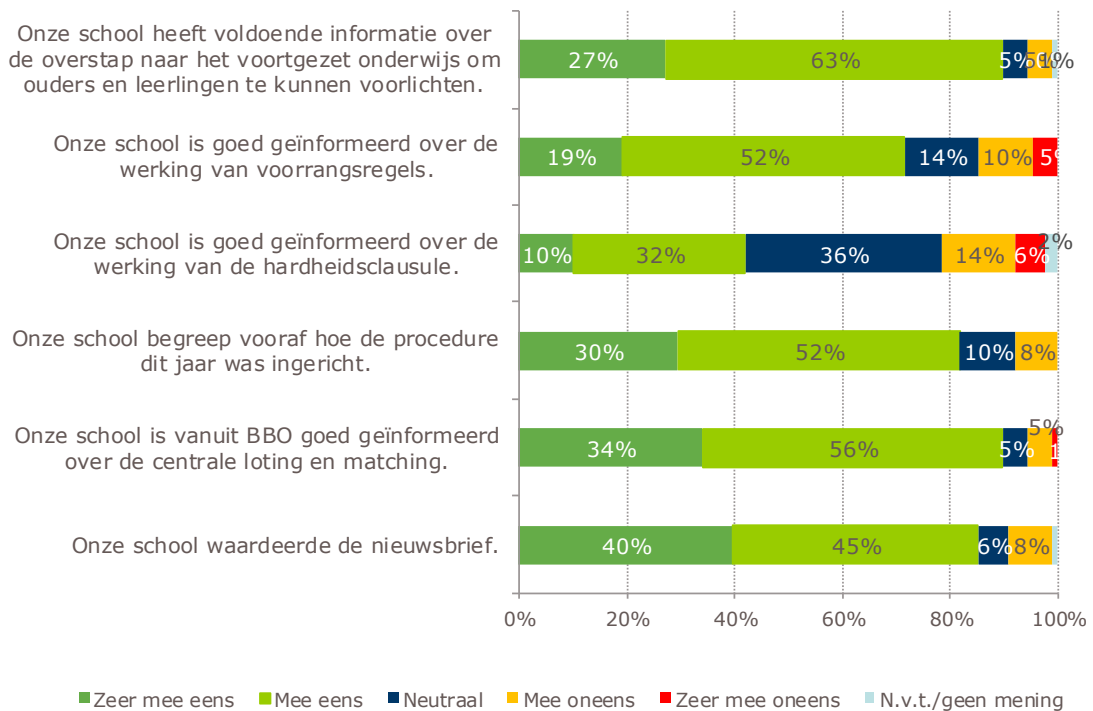

Figuur 7. Oordeel ouders informatievoorziening vanuit PO (ouders n=1.921)

3.3.2 Oordeel van PO-scholen informatievoorziening

Over het algemeen vinden de PO-scholen dat zij goed geïnformeerd zijn over het proces van centrale loting en matching en ook over voldoende informatie beschikken om ouders en leerlingen te kunnen voorlichten. Dit geldt echter in mindere mate voor de werking van de

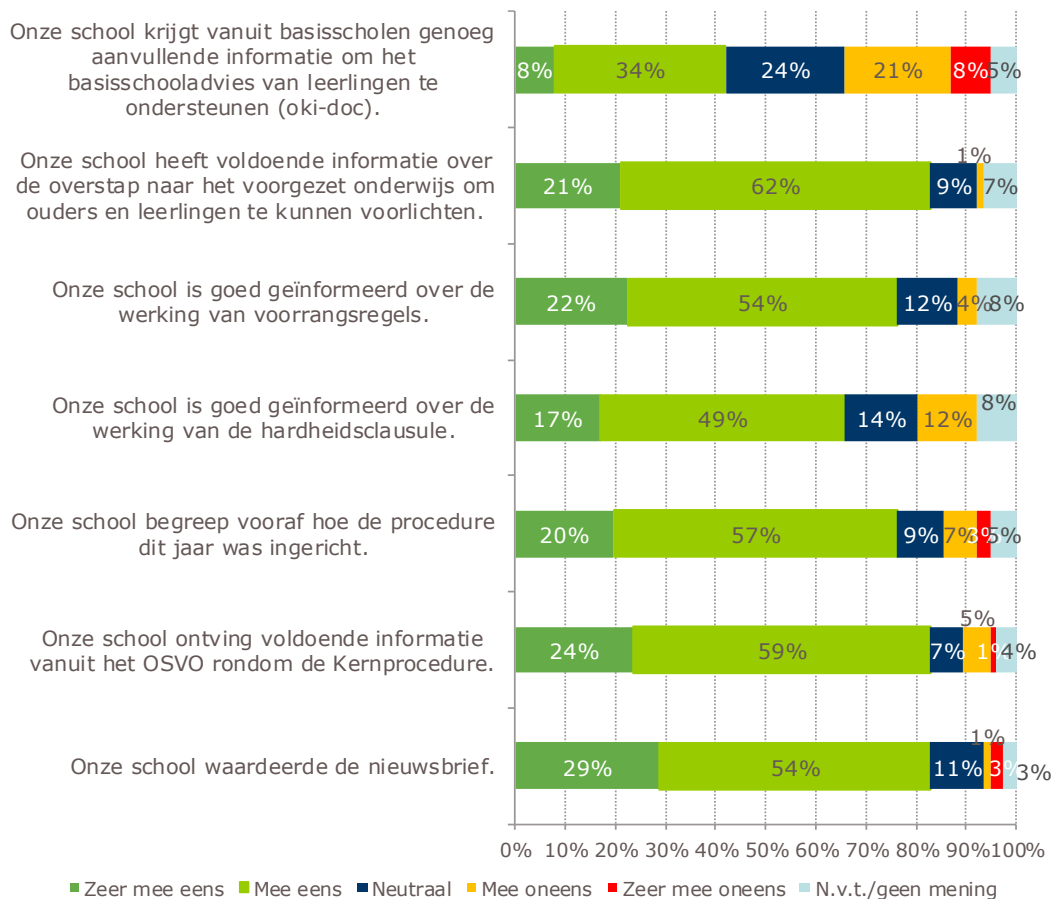
voorrangsregels, maar met name de hardheidsclausule zorgt voor verwarring (zie Figuur 8). Het is voor lang niet alle leerkrachten uit groep 8 duidelijk in welke gevallen zij ouders kunnen adviseren om gebruik te maken van de hardheidsclausule en welke criteria er worden gehanteerd.

Figuur 8. Stellingen m.b.t. informatieverstrekking rondom het proces (PO-scholen n=88)

3.3.3 Oordeel van VO-scholen over de informatievoorziening

Ook de VO-scholen zijn overwegend positief over de informatievoorziening met betrekking tot de centrale loting en matching (zie Figuur 9). In vergelijking met vorig jaar lijkt men dit jaar ook beter op voorhand te hebben begrepen hoe de procedure was ingericht (dit jaar is 77% het eens met deze stelling, vorig jaar was dat 53%). Ook in het VO geldt dat de informatievoorziening rondom de hardheidsclausule een belangrijk aandachtspunt is. Net als PO-scholen vinden VO-scholen het lastig om te bepalen wanneer gebruik te maken van de hardheidsclausule.

Figuur 9. Stellingen m.b.t. informatieverstrekking rondom het proces (VO-scholen n=76)

Een ander belangrijk aandachtspunt is de informatieoverdracht (via oki-docs) tussen PO-scholen en VO-scholen: 29% van de respondenten geeft aan dat de informatie vanuit de basisschool onvoldoende is om het basisschooladvies van de leerlingen die zich aanmelden te ondersteunen. Volgens respondenten ontbreekt vaak de benodigde informatie of is de informatie (te) summier om goed in te kunnen schatten of de leerling geplaatst kan worden op de school. Het gaat dan vooral om informatie m.b.t. de ondersteuningsbehoefte van leerlingen.

Op basis van de gesprekken en toelichtingen in de vragenlijst concluderen we dat dit soms een bewuste keuze is vanuit de basisscholen, bijvoorbeeld omdat zij van mening zijn dat de vragenlijsten niet altijd een betrouwbaar beeld geven (en ze bang zijn dat de VO-school hier te veel waarde aan hecht) of omdat ouders niet instemmen met het verstrekken van aanvullende informatie. Ouders hebben in dat geval vaak het idee dat dit de kansen van hun kind verkleint in de loting en matching of dat hun kind al op voorhand een stempel krijgt op de nieuwe school. Dit kan er echter in de praktijk voor zorgen dat VO-scholen er (te) laat achter komen dat de leerling ondersteuning nodig heeft (die in sommige gevallen bovendien niet geboden kan worden). In dat kader is de warme overdracht van leerlingen erg belangrijk, maar de opkomst is wisselend.

3.4 Opstellen voorkeurslijst

3.4.1 Samenstellen van de voorkeurslijst

Na de oriëntatiefase stellen de leerlingen uit groep 8 een voorkeurslijst op. 91% van de ondervraagde leerlingen was zich er van bewust dat de zo veel mogelijk scholen op de lijst moesten zetten. De meeste leerlingen (57%) blijken dit "een beetje moeilijk" te vinden. Vaak gaat het opstellen van de eerste helft van de voorkeurslijst nog vrij eenvoudig, maar het kiezen van de laatste paar scholen wordt lastig gevonden. Bij het plaatsen van de scholen op volgorde geven de open dagen meestal de doorslag (zie Figuur 10). Ook de sfeer van de school en het enthousiasme van docenten wordt genoemd als reden om voor een school te kiezen.

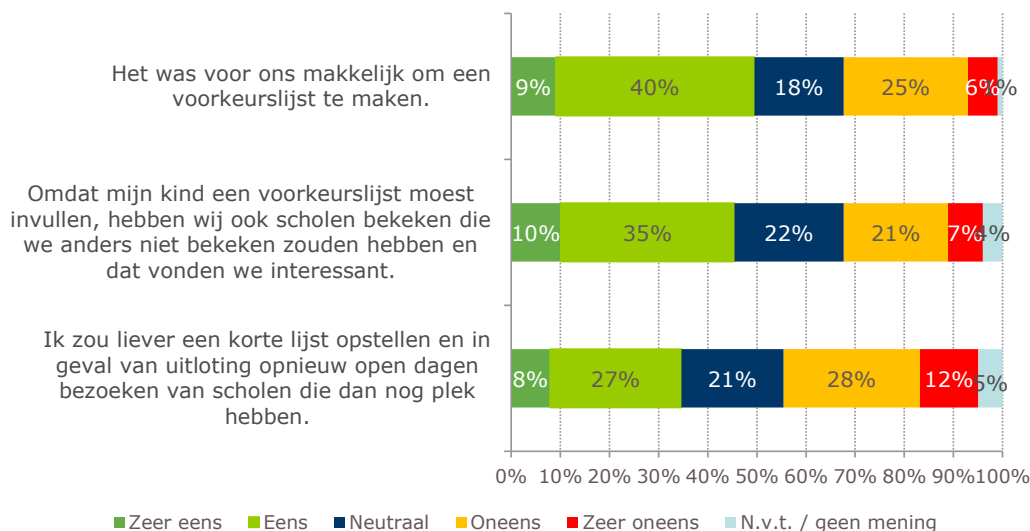

Figuur 10. Redenen om een school op de voorkeurslijst te zetten (leerlingen n=1.181)

VO-scholen hebben de mogelijkheid *profielklassen* te onderscheiden op de keuzelijst, zoals een sport, kunst-, of muziekklas of tweetalig onderwijs. 45% van de ondervraagde leerlingen heeft hier gebruik van gemaakt. Van hen doet 2/3 dit heel bewust, omdat ze graag naar deze klas wilden (1/3 van de leerlingen wil vooral graag naar deze school en de profielklas maakt daarbij niet zo veel uit).

Een groot deel van de ouders vindt het opstellen van de voorkeurslijst niet makkelijk (zie Figuur 11). Ook daar zit de moeilijkheid vooral in het plaatsen van de laatste scholen op de voorkeurslijst (de eerste voorkeuren zijn vaak wel duidelijk, maar daarna wordt het lastiger). Daarbij komt kijken dat sommige kinderen mogelijk nog een bijgesteld advies ontvangen naar aanleiding van de eindtoets, wat de keuze voor een school kan beïnvloeden.¹⁴ Zoals eerder ook opgemerkt, is het bovendien niet voor alle ouders duidelijk wat bijvoorbeeld aanvullende eisen zijn om geplaatst te worden in een profielklas (dit kan per school verschillen) en hoe hierop getoetst wordt.

¹⁴ Het advies kan niet naar beneden bijgesteld worden, dus voor leerlingen met een vwo-advies geldt dit niet. In de andere gevallen houdt 45% van de ouders hier rekening mee bij het samenstellen van de voorkeurslijst.

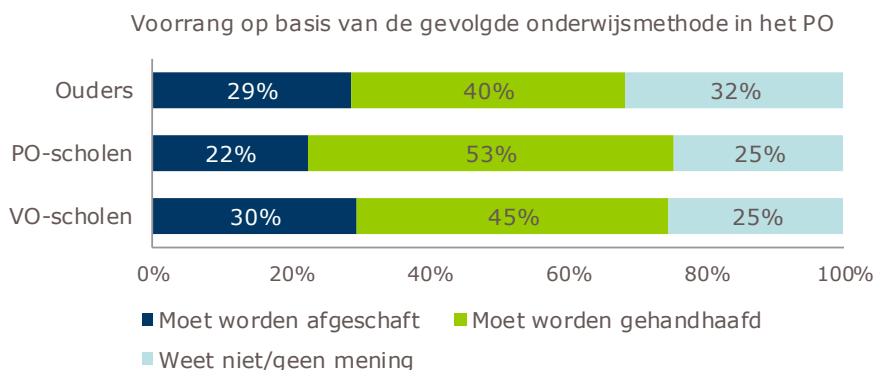

Figuur 11. Oordeel ouders over het opstellen van de voorkeurslijst (ouders n=1.863)

In verband met de moeilijkheid om een lange lijst op te stellen, zou een deel van de ouders liever een korte lijst opstellen en in geval van uitloting opnieuw open dagen bezoeken van scholen die dan nog plek hebben (zie Figuur 11). Aangezien dit in veel gevallen succesvol is (een groot deel van de kinderen wordt hoog op hun voorkeurslijst geplaatst), verlaagd dit de stress in de eerste ronde. Een vrijwel even groot deel van de ouders ziet hier echter niets in, omdat bij uitloting het aanbod van de overgebleven scholen heel beperkt is. Zij zien dit als te risicovol. Je moet dan bovendien mogelijk twee keer het hele proces door.

3.4.2 Gebruik voorrangregels

Sommige leerlingen kunnen gebruik maken van *voorrangsregels*. De meest gebruikte voorrangregel is die op basis van onderwijsmethode (bijvoorbeeld Montessori, Dalton of vrije school). De voorrangregels voor broertjes en/of zusjes van zittende leerlingen en voor kinderen van personeelsleden worden vanaf dit schooljaar afgebouwd. Het merendeel van de respondenten is echter voor handhaving van voorrang op basis van gevolgde onderwijsmethode (zie Figuur 12).

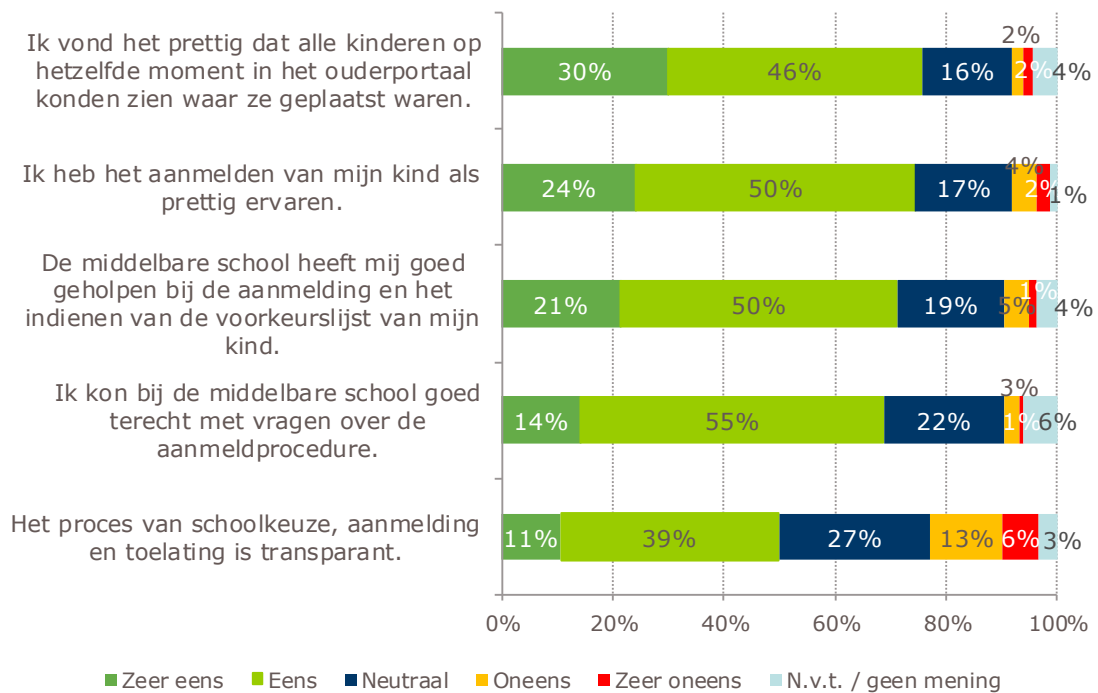

Figuur 12. Voorrangsregel onderwijsmethode (ouders n=1304, PO-scholen n=85, VO-scholen n=71)

3.5 Oordeel opzet & uitvoering loting en matching

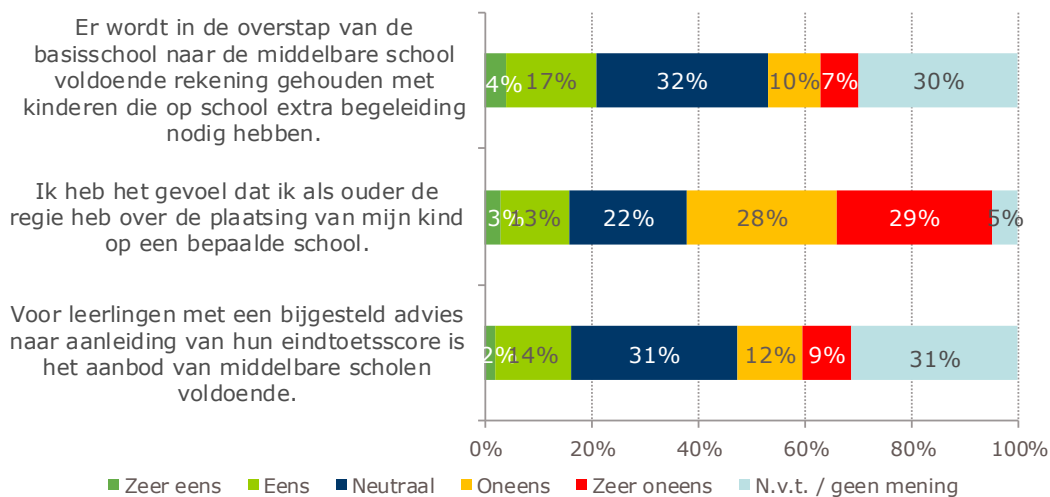
3.5.1 Oordeel van ouders

Ouders zijn over het algemeen tevreden over de procedure van centrale loting en matching. Het merendeel van de ouders heeft de aanmeldprocedure als prettig ervaren (hoewel het door een deel van de ouders wel omslachtig wordt gevonden dat de aanmelding nog niet digitaal plaatsvindt, maar je fysiek moet aanmelden op de school van eerste voorkeur). Daarnaast geeft de meerderheid aan goed geholpen te zijn bij de aanmelding door de middelbare school en ook terecht kon bij de school voor eventuele vragen. Aandachtspunt is het feit dat niet alle ouders de procedure als transparant hebben ervaren (zie Figuur 13).

Figuur 13. Tevredenheid ouders met de uitvoering van de loting en matching (ouders, n = 1.903)

Het door sommige ouders ervaren gebrek aan transparantie hangt samen met de plaatsing op de voorkeurslijst; een lagere plaatsing zorgt voor een gevoel van minder transparantie. Ouders relateren transparantie deels aan het gevoel overgeleverd te zijn aan het lot. Het algoritme waarmee de plaatsing plaatsvindt is daarbij niet voor iedereen even helder. Het overgeleverd zijn aan een lotnummer, zorgt ervoor dat sommige ouders een gebrek aan regie voelen (zie Figuur 14).

Figuur 14. Oordeel ouders over de opzet van de centrale loting en matching (ouders n=1.903)

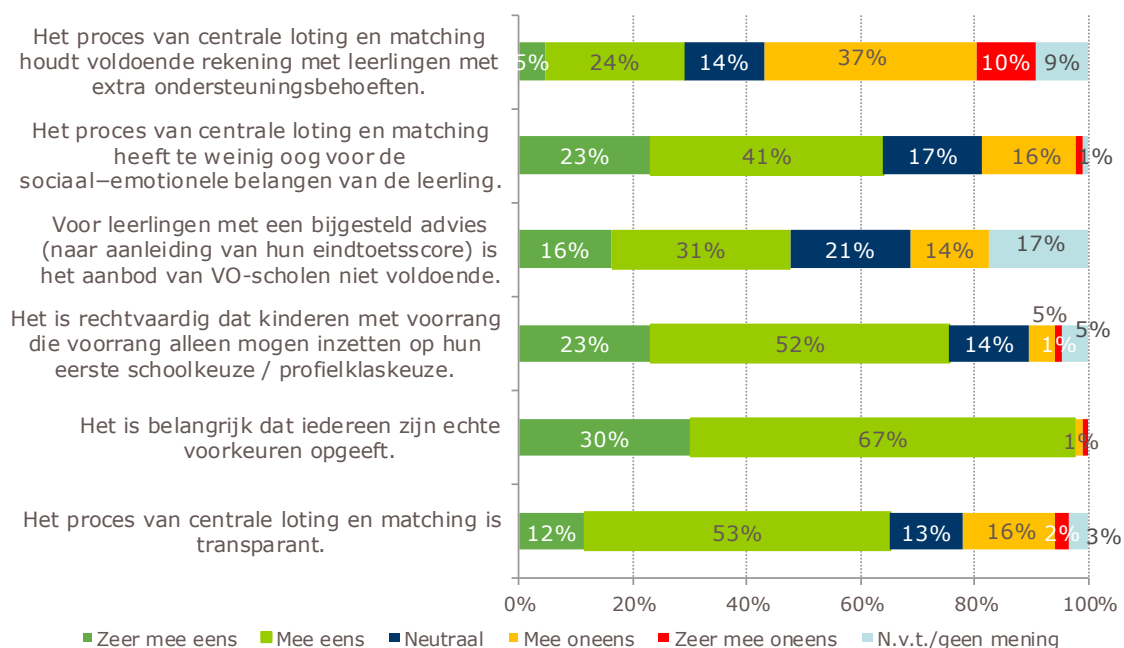
Een deel van de ouders (17%) is daarnaast van mening dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met kinderen die op school extra begeleiding nodig hebben. Deels ontbreekt het volgens hen aan de benodigde informatie over de geboden ondersteuning door scholen (visie en aanpak) om een goede keuze te kunnen maken (zie ook paragraaf 3.1.3). Daarbij kan het voorkomen dat een leerling in eerste instantie wel geplaatst wordt op basis van beschikbare plekken, maar uiteindelijk toch niet plaatsbaar is vanwege het niet kunnen bieden van benodigde begeleiding/ondersteuning. Dat is lastig te begrijpen voor ouders.

3.5.2 Oordeel van PO-scholen

Basisscholen zijn, gegeven de situatie in Amsterdam waarbij er sprake is van overaanmeldingen op een aantal scholen, tevreden met de huidige centrale loting en matching. Zij vinden het belangrijk dat leerlingen hun echte voorkeuren opgeven en dat het loten vervolgens op een eerlijke manier gebeurt. Dat is in dit systeem mogelijk. Ook voor basisscholen is het belangrijkste aandachtspunt de aandacht voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte. Ongeveer de helft van de respondenten is van mening dat daar op dit moment onvoldoende aandacht voor is (zie Figuur 15).

Bovendien wordt het door enkele respondenten verwarrend gevonden dat er eerst gekeken wordt naar de plaatsbaarheid van de leerling (op basis van niveau en aantal plekken) en er volgens een paar weken later pas bekend wordt of een leerling ook plaatsbaar is rekening houdend met ondersteuningsbehoefte, etc. Daarbij is het voor sommige PO-scholen onduidelijk op basis waarvan deze beslissing wordt gemaakt. In de Kernprocedure moet volgens hen duidelijker omschreven worden wat de zorgplicht inhoudt.

Ook zou er meer aandacht moeten zijn voor de sociaal-emotionele belangen van de leerling. Het gehele proces zorgt bij veel leerlingen (en hun ouders) voor veel stress. Er zou volgens de respondenten gekeken moeten worden hoe deze stress zo veel mogelijk verminderd kan worden. Daarnaast krijgen diverse leerlingen te maken met een plaatsing laag op hun voorkeurslijst. Hoewel leerkrachten ook aangeven dat leerlingen om moeten leren gaan met teleurstellingen, is het voor kinderen die laag op hun lijst worden geplaatst toch wel een erg zware dobber (zeker gezien het feit dat veel kinderen juist op hun nummer 1 of 2 school worden geplaatst). Een plaatsing binnen de top 5 wordt door veel respondenten redelijk gevonden. Het feit dat er enkele leerlingen niet geplaatst worden in de eerste ronde, wordt niet acceptabel gevonden. Ook het behoud van je lotnummer op de reservelijst wordt onrechtvaardig gevonden ("dubbele pech").

Figuur 15. Stellingen m.b.t. uitvoering centrale loting en matching (PO-scholen n=86)

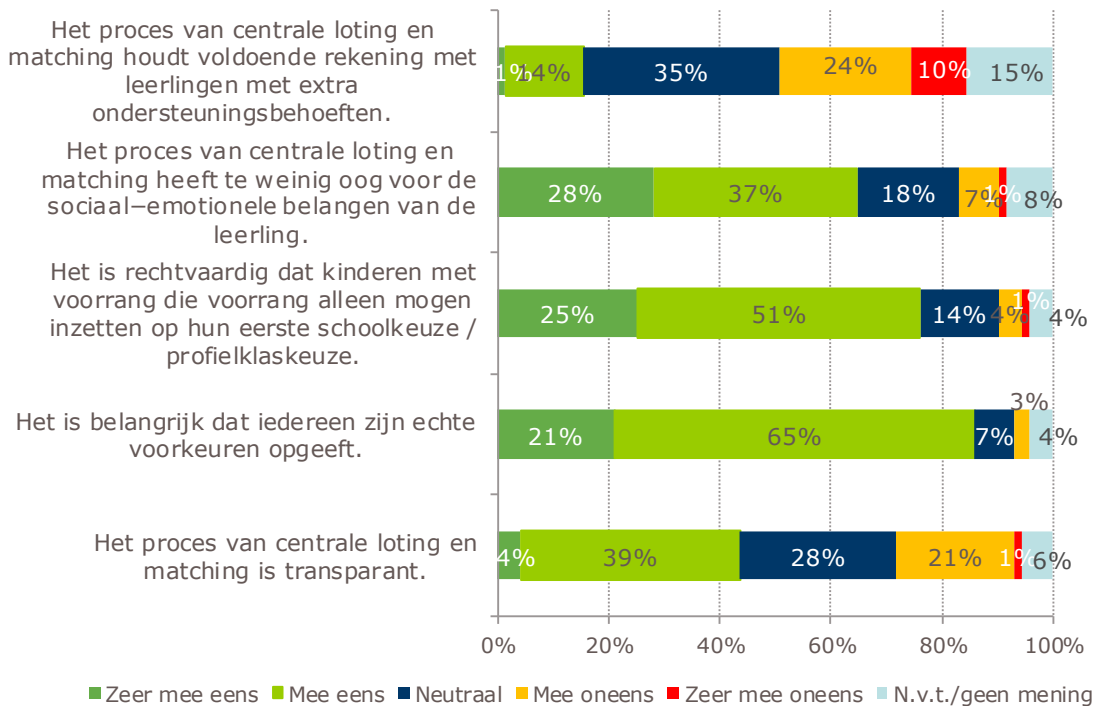
Tot slot lijkt er enige ruimte om het gevoel van transparantie te vergroten bij PO-scholen. Zo hebben sommige respondenten bijvoorbeeld behoefte aan inzicht in hoe VO-scholen omgaan met wachtlijsten.

3.5.3 Oordeel VO-scholen

Hoewel veel respondenten van VO-scholen ook overwegend positief zijn over de opzet en uitvoering van de procedure, lijkt ook hier de meeste onvrede te bestaan over de aandacht voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften, de aandacht voor de sociaal-emotionele aspecten en de transparantie van het proces (zie Figuur 16).

Gezien de situatie in Amsterdam wordt het begrijpelijk gevonden dat leerlingen niet allemaal naar de school van hun eerste voorkeur kunnen. Een plaatsing buiten de top 5 wordt doorgaans echter wel erg sneu gevonden. Maar zeker het feit dat er in de eerste ronde kinderen niet geplaatst worden (indien de lengte van de voorkeurslijst wel voldoet), wordt onacceptabel gevonden. Ook het behoud van het lotnummer op de reservelijsten wordt door diverse respondenten in het VO onrechtvaardig gevonden.

Het oordeel van respondenten dat de centrale loting en matching onvoldoende rekening houdt met leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften, hangt deels samen met de onvrede over de uitwisseling van informatie tussen het PO en VO hierover. Op dit moment ontbreekt soms de benodigde informatie, terwijl het in het belang van het kind is om inzichtelijk te hebben welke begeleiding en ondersteuning wenselijk is (zie ook paragraaf 3.3.3). Bovendien wordt de beschikbare periode voor de intake van zorgleerlingen (tijd tussen het advies en de aanmeldperiode) erg kort gevonden.

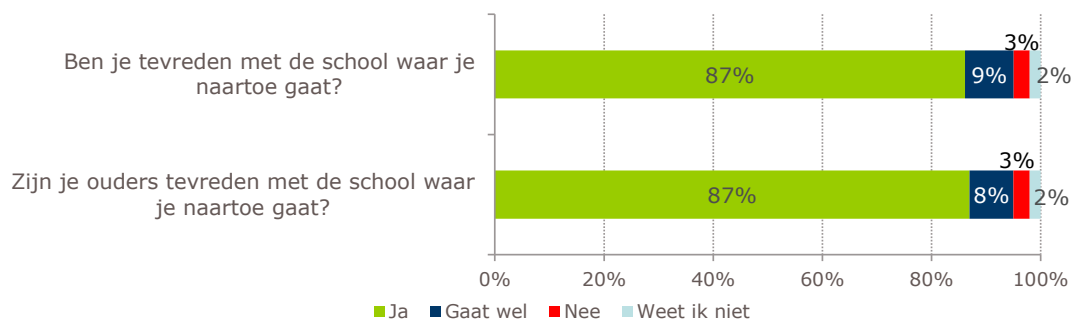
Figuur 16. Stellingen m.b.t. uitvoering centrale loting en matching (VO-scholen n=76)

Een bijkomend aandachtspunt waar respondenten op wijzen is de wisseling in kwaliteit van de schooladviezen. Er lijkt een tendens te zijn tot het geven van hogere schooladviezen (al dan niet onder druk van ouders) en daarmee bijvoorbeeld ook het weglaten van het aanvullend advies 'leerwegerondersteunend onderwijs' (lwoo). Het weglaten van deze toevoeging maakt het mogelijk voor een leerling om zich op meer vmbo-scholen aan te melden (ook de scholen die geen lwoo bieden). Dit is echter lang niet altijd in het belang van de leerling. Om die reden schrijft de Kernprocedure dan ook voor dat basisscholen dit (aanvullende) advies moeten geven als blijkt uit de Leerachterstandtoets (LAT) dat er sprake is van een leerachterstand (ook als ouders geen toestemming geven voor het capaciteitenonderzoek (CAP) en/of sociaal-emotioneel onderzoek (SEM)). Deze richtlijnen lijken in de praktijk niet altijd opgevolgd te worden.

De timing van de heroverwegingen (na de eindtoets, waarvan de timing landelijk wordt bepaald) wordt door sommige scholen ook aangegeven als knelpunt. Doordat de heroverwegingen plaatsvinden na de eerste loting is het in sommige gevallen vrijwel onmogelijk om leerlingen bij te plaatsen op hogere niveaus omdat de klassen hier al vol zitten. Andersom ontstaan er in bepaalde klassen juist ruimte, die soms niet meer op te vullen is omdat leerlingen al elders zijn geplaatst. Daarbij zorgen de heroverwegingen volgens diverse respondenten voor veel administratieve lasten.

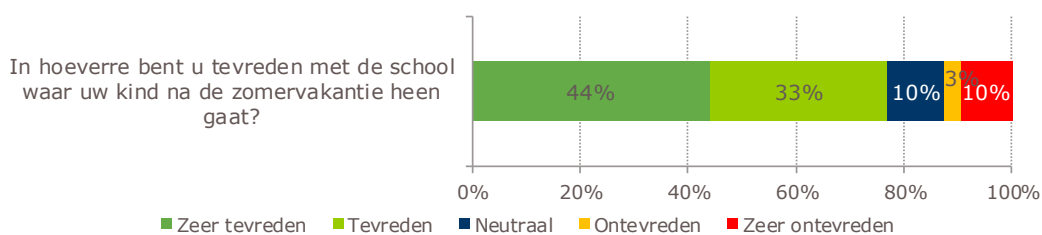
3.6 Tevredenheid met de plaatsing

Aan de leerlingen is gevraagd in hoeverre ze tevreden zijn met de VO-school waar ze na de zomervakantie heen gaan (zie Figuur 17). Over het algemeen zijn de leerlingen tevreden en geven ze aan dat ook hun ouders tevreden zijn met de plaatsing. Enkele kinderen geven aan niet tevreden te zijn met de plaatsing: dit betreft veelal kinderen die op een school zijn geplaatst die lager op hun voorkeurslijst stond.

Figuur 17. Tevredenheid met plaatsing (leerlingen n= 1.178)

Ook aan ouders is gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn met de plaatsing. Hoewel er relatief iets meer ouders ontevreden zijn met de plaatsing van hun kind, zijn de meeste ouders (zeer) tevreden (zie Figuur 18).

Figuur 18. Tevredenheid plaatsing ouders (ouders n= 1.852)

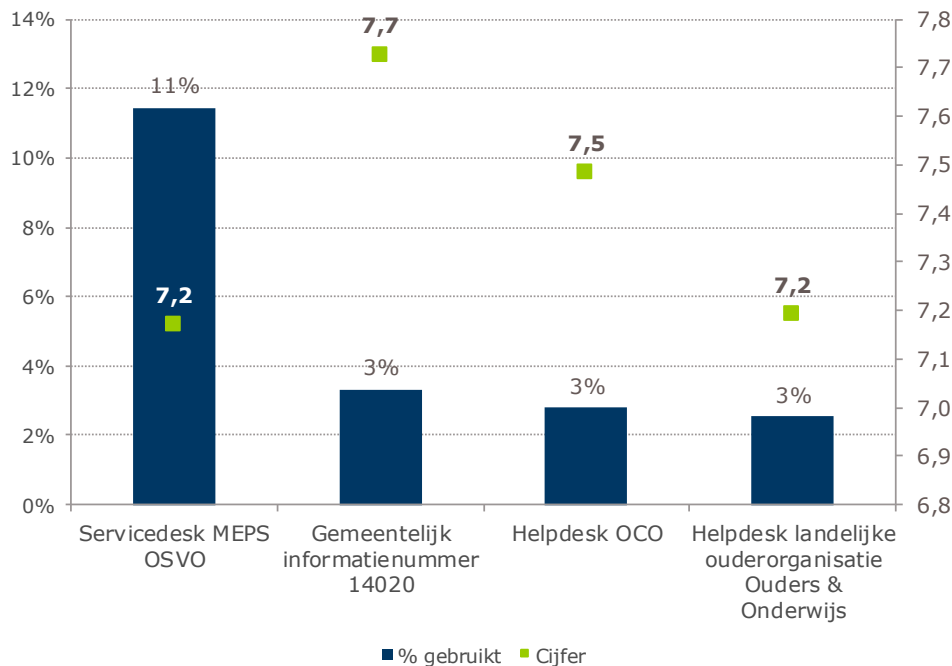
Bij zowel ouders als leerlingen hangt de tevredenheid sterk samen met de plaatsing op de voorkeurslijst (zie onderstaande tabel). Een plaatsing binnen de top 3 is voor de meerderheid van de ouders acceptabel. Het merendeel van de kinderen zou ook blij zijn met een school uit hun top 3.

Plek op voorkeurslijst	% ouders dat dit acceptabel vindt	% kinderen nog blij bij plaatsing
Top 1	100%	100%
Top 2	80%	82%
Top 3	61%	60%
Top 4	36%	38%
Top 5	28%	28%
Top 6	12%	13%
Top 7	7%	8%
Top 8	5%	5%
Top 9	3%	4%
Top 10	3%	3%
Top 11	2%	3%
Top 12	1%	2%
Maakt mij niet uit	1%	2%

3.7 Oordeel helpdesks en informatiekanalen

3.7.1 Oordeel van ouders

Tijdens het proces van loting en matching en ook na bekendmaking van de plaatsing kunnen ouders bij diverse vraagloketten terecht. De Servicedesk MEPS OSVO is het meest gebruikt door ouders (11% heeft hiervan gebruik gemaakt). De ouders beoordelen de verschillende vraagloketten gemiddeld ruim voldoende tot goed.

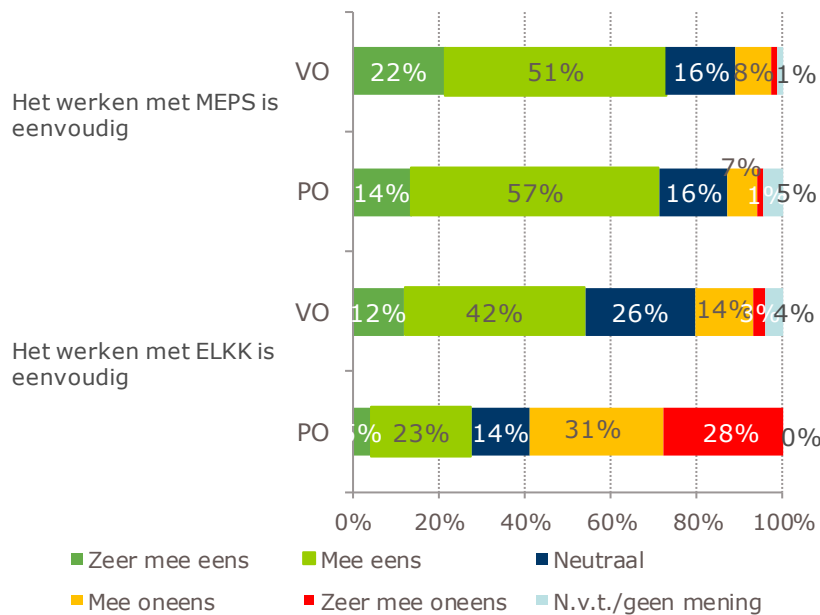

Figuur 19. Gebruik en oordeel vraagloketten (ouders n=1.895)

3.7.2 Oordeel van PO-scholen en VO-scholen

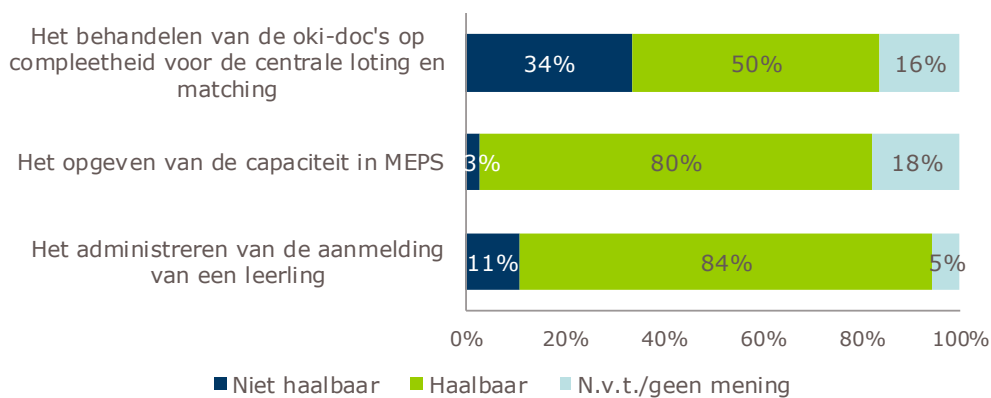
Het ELKK ondersteunt de uitwisseling van informatie over leerlingen tussen PO- en VO-scholen. Het PO voert hier de benodigde informatie in. Zoals uit onderstaande figuur blijkt wordt het werken met dit systeem niet eenvoudig gevonden. PO-scholen klagen over de traagheid van het systeem, het gevaar dat zaken niet worden opgeslagen en de gebruiksvriendelijkheid. Dit is een bekend probleem en de afgelopen maanden is dan ook gewerkt aan een nieuwe versie van ELKK. Hier wordt door de respondenten zeer naar uit gekeken.

Het centrale matchings- en plaatsingssysteem (MEPS) wordt gebruikt voor het invoeren van de voorkeurslijsten en het bekendmaken van de plaatsing. Zowel ouders, PO-scholen en VO-scholen hebben toegang tot voor hen bedoelde pagina's in MEPS. Het werken met dit systeem wordt door het merendeel van de respondenten (zowel PO als VO) eenvoudig gevonden.

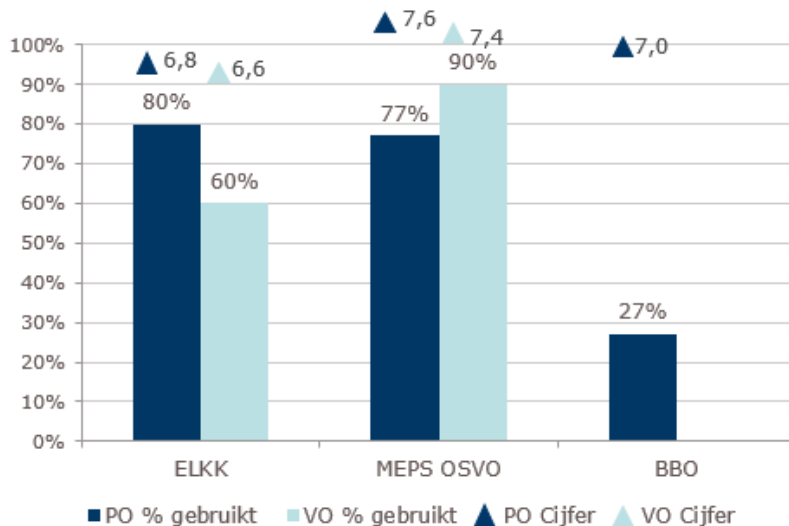
Figuur 20. Gebruik van MEPS en ELKK (VO-scholen n=74, PO-scholen n=87)

Aan VO-scholen is gevraagd in hoeverre de deadlines haalbaar waren voor onderstaande zaken (zie Figuur 21). Zoals eerder al opgemerkt wordt met name de behandeltijd van de oki-docs op compleetheit voor de centrale loting en matching door een groot deel van de respondenten krap gevonden. In veel gevallen ontbreekt de benodigde informatie (zie ook paragraaf 3.3.3).

Figuur 21. Haalbaarheid deadlines (VO-scholen, n=74)

Onderstaande figuur toont het gebruik van de helpdeks ELKK, de servicedeeks MEPS OSVO en het Breed Bestuurlijk Overleg. Gebruikers hiervan beoordelen de vraagloketten gemiddeld met een ruim voldoende.

Figuur 22. Gebruik en oordeel vraagloketten (VO-scholen n=74, PO-scholen n=87)

Met betrekking tot zowel de helpdesk van ELKK als de servicedesks MEPS OSVO lijkt de bereikbaarheid een belangrijk verbeterpunt. Voor beide helpdesks geven diverse respondenten bovendien aan dat hun vragen niet altijd goed beantwoord konden worden (erg afhankelijk van de desbetreffende medewerker die men aan de telefoon kreeg).

3.8 Inspraak kinderen

Tot slot is aan ouders, leerlingen en vertegenwoordigers vanuit het PO en VO gevraagd in hoeverre kinderen zouden moeten kunnen meedenken en inspraak zouden moeten krijgen over het proces van centrale loting en matching.

Een kleine meerderheid van de ouders staat hier positief tegenover, omdat de centrale loting en matching immers de kinderen zelf betreft (het is hun toekomst). Daarnaast helpt het betrekken van kinderen wellicht bij het begrijpen en accepteren van de loting en matching. Het is daarbij wel zeer de vraag in hoeverre kinderen het gehele proces kunnen overzien. Dit is voor de andere helft van de ouders ook een van de voornaamste redenen om het geen goed idee te vinden. Enkele ouders opperen om leerlingen van de middelbare school mee te laten denken en hen achteraf te bevragen over hun ervaringen. Ook ouders zouden meer betrokken kunnen worden om mee te denken volgens sommige respondenten.

Bij de leerlingen zelf zijn de meningen ook verdeeld. Een deel van de kinderen lijkt het leuk om mee te denken. Het andere deel geeft aan dat ze denken dat dit te moeilijk is voor kinderen.

Vanuit het PO en VO zijn er ook wisselende gedachten. Een deel van de leerkrachten zou kinderen graag mee laten denken over bijvoorbeeld het leuker en makkelijker maken van het opstellen van de voorkeurslijst. Door kinderen te betrekken in het proces, is het wellicht makkelijker om in te schatten hoe kinderen het gehele proces ervaren en waar zij behoefte aan hebben. Er zijn echter ook veel bedenkingen gezien de complexiteit van het gehele proces van loting en matching.

4 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk vatten we kort de belangrijkste conclusies samen en presenteren we enkele aanbevelingen voor het komende jaar. We baseren ons hierbij op de input uit de enquête en de interviews met betrokkenen.

4.1 Conclusies

Informatiemiddelen en open dagen

- De Amsterdamse Keuzegids blijkt het meest gebruikt te worden door ouders en kinderen om zich te oriënteren op het aanbod van VO-scholen. Andere belangrijke informatiekanalen voor veel ouders en leerlingen zijn de gidsen en de websites van de VO-scholen zelf, en de open dagen. Ook winnen ouders informatie in bij vrienden/familie en/of andere ouders en op informatieavonden van de basisschool.
- De meeste respondenten geven de voorkeur aan een combinatie van een papieren informatiegids en digitale informatiebronnen. Een papieren gids wordt erg handig gevonden, omdat dit de mogelijkheid biedt om gezamenlijk (thuis en in de klas) er doorheen te bladeren.
- Over het algemeen zijn ouders tevreden over de informatiemiddelen. Wel heeft een deel van de ouders behoefte aan uitgebreidere informatie over de 'regels' van de centrale loting en matching (o.a. profielklassen, voorrangsregels, reservelijsten) als ook over het aanbod van begeleiding/extra ondersteuning van leerlingen. Daarnaast geven enkele ouders aan het taalgebruik moeilijk te vinden. Dit wordt ook onderstreept door respondenten uit het PO en VO, die daarnaast pleiten voor het aanbieden van informatie in meerdere talen.
- De open dagen worden door ouders en leerlingen erg belangrijk gevonden in de oriëntatiefase. De open dagen helpen om een goed beeld te krijgen van de sfeer van de school en helpen zo bij het selecteren van scholen. Wel worden de open dagen (te) druk gevonden (wat het gevolg is van het feit dat ouders en leerlingen veel open dagen bezoeken i.v.m. de lengte van de voorkeurslijst). Ouders zouden daarom graag meerdere open dagen zien per school en een betere spreiding door de tijd. Ook scholen zien over het algemeen meer in het uitbreiden van het aantal momenten en/of het meer spreiden in de tijd dan bijv. werken met tijdssloten, etc. Dit vergt wel afstemming tussen scholen in de planning van de open dagen.
- Een scholenmarkt kan aanvullend georganiseerd worden, als eerste oriëntatie op de verschillende scholen. De scholenmarkt kan dan gebruikt worden voor pure informatieoverdracht, waardoor op open dagen een rondleiding volstaat. Daardoor kan het bezoeken van open dagen ingekort worden. Het leidt naar verwachting niet tot minder drukte, want leerlingen en ouders willen toch binnen kijken in de school om de sfeer te proeven.

Voorlichting over de centrale loting en matching

- Over het algemeen zijn respondenten (ouders, PO en VO) tevreden over de informatievoorziening rondom de centrale loting en matching. Aandachtspunt is de informatievoorziening over profielklassen (wat zijn aanvullende eisen en hoe wordt hierop getoetst? Ook is het niet altijd duidelijk dat als je meerdere profielklassen van een school opgeeft, dit als één school gerekend wordt).

- Een ander belangrijk aandachtspunt is de informatieoverdracht (via oki-docs) tussen PO-scholen en VO-scholen. Volgens respondenten uit het VO ontbreekt vaak de benodigde informatie of is de informatie (te) summier om goed in te kunnen schatten of de leerling geplaatst kan worden op de school. Het gaat dan vooral om informatie m.b.t. de ondersteuningsbehoefte van leerlingen. Meer in algemene zin is er volgens diverse respondenten ruimte om de samenwerking tussen het PO en het VO te versterken (bijv. in de informatieverstrekking richting ouders).

Oordeel opzet en uitvoering loting en matching

- Ouders zijn over het algemeen tevreden over de procedure van centrale loting en matching. Het merendeel van de ouders heeft de aanmeldprocedure als prettig ervaren, is goed geholpen bij de aanmelding door de middelbare school en kon ook bij de school terecht voor eventuele vragen. Aandachtspunten zijn de transparantie van het gehele proces, de mate waarin het proces rekening houdt met kinderen die extra begeleiding nodig hebben en het aanbod van scholen voor leerlingen met een bijgesteld advies. Ook wordt het door een deel van de ouders wel omslachtig gevonden dat de aanmelding nog niet digitaal plaatsvindt, maar je fysiek moet aanmelden op de school van eerste voorkeur.
- Basisscholen zijn over het algemeen ook tevreden met de huidige centrale loting en matching. Zij vinden het belangrijk dat leerlingen hun echte voorkeuren opgeven en dat het loten vervolgens op een eerlijke manier gebeurt. Dat is in dit systeem mogelijk. Ook voor basisscholen is het belangrijkste aandachtspunt de aandacht voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte. Ook zou er meer aandacht moeten zijn voor de sociaal-emotionele belangen van de leerling. Het gehele proces zorgt bij veel leerlingen (en hun ouders) in algemene zin voor veel stress. Het feit dat er bovendien enkele leerlingen niet geplaatst worden in de eerste ronde, wordt als niet acceptabel gezien. Ook het behoud van je lotnummer op de reservelijst wordt onrechtvaardig gevonden ("dubbele pech").
- Eenzelfde beeld bestaat als we kijken naar het VO. Hoewel veel respondenten van VO-scholen ook overwegend positief zijn over de opzet en uitvoering van de procedure, lijkt ook hier de meeste onvrede te bestaan over de aandacht voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften, de aandacht voor de sociaal-emotionele aspecten en de transparantie van het proces. Een bijkomend aandachtspunt waar respondenten op wijzen is de wisseling in kwaliteit van de schooladviezen (en het niet opvolgen van de richtlijnen ten aanzien van het aanvullend advies lwoo, zoals vastgelegd in de Kernprocedure). Tot slot wordt de timing van de heroverwegingen (na de eindtoets, waarvan de timing landelijk wordt bepaald) door sommige scholen aangegeven als knelpunt.

Plaatsing en oordeel helpdesks

- Bij zowel ouders als leerlingen hangt de tevredenheid met de plaatsing (logischerwijs) sterk samen met de plaatsing op de voorkeurslijst. Een plaatsing binnen de top 3 is voor de meerderheid van de ouders acceptabel. Het merendeel van de kinderen zou ook blij zijn met een school uit hun top 3.
- De Servicedesk MEPS OSVO is het meest gebruikt door ouders (11% heeft hiervan gebruik gemaakt). De ouders beoordelen de verschillende vraagloketten ruim voldoende tot goed. Ook scholen geven de helpdesks over het algemeen een ruim voldoende, hoewel de bereikbaarheid van de helpdesks (ELKK en MEPS OSVO) verbeterd kan worden.

- Vanuit het PO is er veel kritiek op het huidige ELKK en er wordt dan ook zeer uitgesproken naar de nieuwe versie van het systeem.

Inspraak kinderen

- Er is veel discussie over de vraag of kinderen wel of geen inspraak zouden moeten krijgen in het proces door mee te denken bij de opzet en uitvoering. Enerzijds zou het goed zijn aangezien het toch ook de kinderen zelf aangaat, anderzijds is het de vraag of het niet te complex is voor kinderen.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande conclusies formuleren we in deze paragraaf een aantal aanbevelingen / overwegingen:

- *Overweeg om alle leerlingen in de eerste ronde te plaatsen.* De grootste 'pijn' met betrekking tot de centrale loting en matching zit in het niet kunnen plaatsen van enkele leerlingen in de eerste ronde. Dit levert onnodig veel stress op voor ouders en leerlingen.
- *Bekijk de mogelijkheden om de reservelijsten op een andere manier op te bouwen.* Momenteel behouden leerlingen hun lotnummer op de reservelijst. Dit voelt voor veel betrokkenen oneerlijk.
- *Bewaak de kwaliteit van de basisschooladviezen en de onderbouwing daarvan. Stimuleer daartoe betere uitwisseling van leerlinginformatie tussen PO en VO (okidocs).* om heldere afspraken tussen PO en VO over welke informatie wordt gedeeld (en met welk doel) alsook om heldere communicatie richting ouders over het belang van het delen van informatie.
- *Overweeg om de open dagen te spreiden en stem daarbij de planning af.* Het aanbieden van meer open dagen en het spreiden van de dagen door de tijd, lijkt het meest wenselijk om de drukte op de open dagen te spreiden. Dit vraagt wel om (betere) afstemming tussen VO-scholen ten aanzien van de planning.
- *Blijf in de diverse informatiemiddelen aandacht besteden aan de opzet van de Kernprocedure (o.a. profielklassen en hardheidsclausule).* Communiceer hierover o.a. helder in de nieuwsbrief naar scholen. Ook communicatierichting ouders blijft belangrijk, aangezien het hier jaarlijks om een nieuwe groep ouders gaat. Heldere uitleg over voorrangsregels en het belang van een lange voorkeurslijst is daarbij belangrijk. Overweeg om informatie richting ouders in meerdere talen aan te bieden (bijvoorbeeld Engels, Turks en Marokkaans). Communicatie door VO-scholen over profielklassen (incl. aanvullende eisen, selectie) is ook belangrijk.
- *Blijf een combinatie aanbieden van papieren en digitale informatiebronnen.* Overweeg om de scholen per schoolniveau te ordenen en bekijk of er meer informatie opgenomen kan worden over de extra begeleiding/ondersteuning die scholen aanbieden, afstroom (waar ga je naar toe) en 'risicoprofiel' van een school (op basis van aantal uitlotingen van voorgaande jaren¹⁵). Met het oog op de voorlichting vanuit de basisschool (voor de start van de open dagen), is het daarnaast van belang om voldoende gidsen tijdig ter beschikking te stellen aan de scholen.

¹⁵ Hierbij moet in dat geval nadrukkelijk worden vermeld dat het indicaties zijn op basis van voorgaande jaren en dit geen garanties geeft voor komend jaar. Ouders hebben echter toch behoefte aan enige houvast.

Bijlage 1. Respons Enquête

Totale respons per doelgroep

Tabel 1. Respons enquête naar doelgroep (2017)

Doelgroep	n	%
PO-scholen	96	26%
VO-scholen	87	44%
Ouders	2.018	27%
Leerlingen	1.505	20%

Achtergrondgegevens PO en VO-scholen

Tabel 2. Verdeling naar functie van respondenten van PO-scholen

Functie PO	n	%
Directeur	12	13%
Schoolleiding	11	11%
Leerkracht groep 8	31	32%
Intern begeleider	45	47%
Totaal*	96	-

*Een enkele respondent heeft een dubbele functie (bijv. IB'er en leerkracht)

Tabel 3. Verdeling functie van respondenten van VO-scholen

Functie VO	n	%
Bestuurder	3	3%
Directeur	4	5%
Schoolleiding	11	13%
Teamleider onderbouw of leerjaar 1	9	10%
Medewerker leerlingadministratie	49	56%
Zorgcoördinator	8	9%
Anders	3	3%
Totaal	87	

Tabel 4. Overzicht van onderwijsaanbod van respondenten VO (meerdere antwoorden mogelijk)

Onderwijsaanbod VO	n	%
Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO)	0	0%
Praktijkonderwijs (PRO)	5	6%
VMBO-Basis	22	25%
VMBO-Basis / Kader	25	29%
VMBO-Kader	26	30%
VMBO-Theoretisch (TL)	38	44%
VMBO-Basis + lwoo	18	21%
VMBO-Basis / Kader + lwoo	20	23%
VMBO-Kader + lwoo	21	24%
VMBO-Theoretisch (TL) + lwoo	20	23%
VMBO-TL / HAVO	37	43%
HAVO	45	52%
HAVO / VWO	44	51%
VWO	52	60%

Achtergrondgegevens ouders en leerlingen

Tabel 5. Woonachtig binnen of buiten Amsterdam

Woonachtig	%
In Amsterdam	87%
Buiten Amsterdam	13%

Tabel 6. Verdeling van basisschooladvies leerlingen die enquête hebben ingevuld

Basisschooladvies	Leerlingen in enquête		Verdeling totale populatie (na heroverwegingen)	
	%	n	%	n
Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO)	0%	4	0%	0
Praktijkonderwijs (PRO)	0%	1	0%	0
VMBO-Basis + lwoo	1%	17	6%	422
VMBO-Basis / Kader + lwoo	1%	19	3%	205
VMBO-Kader + lwoo	1%	26	4%	283
VMBO-Theoretisch (TL) + lwoo	2%	32	1%	55
VMBO-Basis	2%	45	1%	86
VMBO-Basis / Kader	3%	54	1%	109
VMBO-Kader	4%	71	6%	433
VMBO-Theoretisch (TL)	9%	175	13%	1.029
VMBO-TL / HAVO	9%	180	9%	679
HAVO	13%	263	15%	1.140
HAVO / VWO	18%	365	14%	1.059
VWO	38%	766	28%	2.138
Totaal		2.018		7.638

Tabel 7. Plaatsing van leerlingen die enquête hebben ingevuld versus plaatsing totale populatie

Plaatsing op plek voorkeurslijst	Plaatsing enquête	Daadwerkelijke plaatsing
Eerste keuze	77%	85%
Top 5	93%	98%
Buiten top 5	4%	2%
School die niet op de lijst stond	1%	1%
Totaal	1.856	7.638

Tabel 8. Lengte van voorkeurslijst van ondervraagde leerlingen uitgesplitst naar schooladvies

Aantal scholen op lijst	VMBO-b (+lwoo)	VMBO-b/k (+lwoo)	VMBO-k (+lwoo)	VMBO-t (+lwoo)	VMBO-t/HAVO	HAVO	HAVO/VWO	VWO
1	3%	14%	18%	8%	4%	2%	2%	2%
2	20%	14%	9%	10%	2%	4%	1%	1%
3	29%	14%	9%	10%	2%	3%	1%	1%
4	14%	10%	16%	6%	6%	1%	2%	1%
5	11%	21%	18%	7%	13%	6%	4%	2%
6	9%	0%	11%	19%	16%	9%	3%	2%
7	3%	3%	2%	5%	6%	5%	4%	1%
8	0%	7%	2%	11%	12%	6%	5%	1%
9	0%	0%	0%	2%	3%	4%	3%	3%
10	6%	0%	4%	10%	12%	16%	13%	10%
11	0%	0%	0%	1%	1%	3%	4%	4%
12	3%	0%	4%	6%	11%	29%	35%	34%
Meer dan 12	0%	0%	0%	1%	2%	10%	19%	37%
Weet ik niet	3%	17%	7%	3%	9%	3%	3%	1%
n	35	29	45	124	93	140	203	516

Extra informatie oordeel informatiemiddelen PO, VO en ouders

Tabel 9. Rapportcijfer per gebruikt informatiemiddel (ouders n=2018, PO-scholen n=96, VO-scholen n=84)¹⁶

Informatiemiddel	Ouders	PO-scholen	VO-scholen
Keuzegids voortgezet onderwijs Amsterdam	7,9	8,3	7,8
Scholengids(en) van de VO-scholen	7,6	7,5	7,4
VO Gids – papieren editie De VO Gids	7,6	7,6	7,4
Website van de middelbare scholen	7,5	8,3	7
Website voschoolkeuze020.nl	7,5	7,4	7,2
Website Gemeente Amsterdam	7,5	7,2	7,3
Website Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO)	7,8	7,4	6,8
Website Onderwijsinspectie	7,2	7	7
Website scholenopdekaart.nl	7,5	7,2	7,3
Website ouderorganisatie Ouders en Onderwijs	7,6	7,2	6,6
Website Stichting Vrije Schoolkeuze Amsterdam (VSA)	7,4	7	6,3
Website Vereniging OSVO	7,3	7,2	7
Website VO Gids	7,5	7,5	7,5
Website 10.000scholen.nl	7,8	-	6
Sociale media (Facebook, Twitter, LinkedIn etc.)	7,4	6,8	7

¹⁶ Het aantal respondenten dat een cijfer heeft gegeven verschilt per informatiemiddel. Respondenten hebben immers enkel de informatiemiddelen beoordeeld die zij ook daadwerkelijk hebben gebruikt.

Bijlage 2. Interviewrespondenten

Naam		
<i>Ouders</i>		
Linda den Braven		
Janou Treffers		
<i>Betrokkenen vanuit PO en VO</i>		
Sandra Schouten	Montessori Lyceum Amsterdam	VO-leerlingadministratie
Caroline de Grunt	Clusius College	VO-leerlingadministratie
Jeroen Morselt	Pieter Nieuwland (ZAAM)	VO-directie/teamleider
Martine van Hoogen	De Amsterdamse Mavo	VO-directie
Jan Paul Beekman	Spinoza	VO-bestuur
Lotte Neuhaus	VOvA	VO-bestuur
Joy Bijleveld	swv Adam	VO-samenwerkingsverband
Martine Keuning	Kopklas Amsterdam (AMOS)	PO en VO
Marjolein Oldersom	De Vlaamse Reus	PO-IB'er en leerkracht groep 8
Brenda Roepert	Wellant Oost	VO-zorgcoördinator
Dineke Blikslager	Sint Janschool	PO-directie/teamleider
<i>Overig</i>		
Menno van de Koppel	OCO	
Patricia van Uchelen	Stichting Vrije Schoolkeuze Amsterdam (VSA)	
Natascha Lubberding	Petitiegroep Matching 2.0	

Daarnaast hebben wij enkele leerlingen gesproken van basisschool de Vlaamse Reus.

Contact:

Dialogic
Hooghiemstraplein 33-36
3514 AX Utrecht
Tel. +31 (0)30 215 05 80
Fax +31 (0)30 215 05 95
www.dialogic.nl

